

Fornyelse og genanvendelse af forstærkere i dansk. Om hvorfor noget ikke bare kan være *vildt spændende* eller *smadder godt* én gang for alle

Eva Skafte Jensen, Dansk Sprognævn

Abstract: This paper presents a study of two kinds of intensifiers in Danish, i.e., intensifying adverbs like *rigtig* (cf. *rigtig glad* ‘really happy’) and first compounding elements such as *super-* (cf. *superglad* ‘super happy’). For languages that make use of intensifiers it is often observed that there is a steady recruitment of new candidates and a revitalization of earlier candidates for this function, processes known as renewal and recycling. In this paper, these processes are explained as a cyclical reflex of two of Levinson’s Neogricean heuristics, namely the I-heuristic and the M-heuristic (Levinson 2000). Furthermore, it is shown that the literal semantics of elements recruited to the function of intensifier is of little, if any, importance; it is the mere fact that the recruits enter the morpho-syntactic matrix of intensifying constructions that prompts the function as intensifying element.

Keywords: forstærkere, gradsadverbier, sammensætninger, maksimer, universalpragmatik, dansk

1. Indledning

Fra tid til anden har man brugt det billede om sproget at det fungerer som et vindue eller en rude mellem os og virkeligheden; typisk lægger man slet ikke mærke til at det er der - man bruger det bare (jf. fx Andersen 1989: 4). Visse former for sproglige udtryk er dog ikke designet til en gennemsigtig og tilbagetrukken funktion, snarere tværtimod. Det gælder fx de udtryk der er emnet for denne artikel, nemlig to slags sproglige forstærkere: dels den slags som også går under betegnelsen gradsadverbial (som *vildt* i *vildt spændende*), dels den slags der bruges som første sammensætningsled i ord som *smadder godt*. Semantisk-pragmatisk har de det til fælles at de ikke bidrager til det propositionelle indhold i en ytring, men i stedet fungerer som en subjektivt farvet vurdering af det de modificerer (jf. fx Jensen 2001; Claridge, Jonsson & Kytö 2024). I denne egenskab er deres *raison d’être* at vække opmærksomhed hos modtager.

I sprog som gør brug af forstærkere af den nævnte slags, kan man iagttage en stadig rekruttering af nye kandidater (jf. fx Bolinger 1972: 18; Nguyen & Rathje 2025), en proces der i engelsksproget litteratur kaldes *fornyelse* (‘renewal’, fx Tagliamonte 2008; Bordet 2017). Populært forklarer man behovet for nye forstærkere med at eksisterende forstærkere bliver ‘slidte’ (Frans Gregersen i Mikkelsen 2015), at de efter nogen tid ‘mister deres ’bid’ (Jensen 2001: 201), og at man derfor har brug for nye kandidater der kan skabe den ønskede effekt, nemlig at vække opmærksomhed. Målet med nærværende artikel er at belyse denne påstand teoretisk, og til det er Levinsons (1995, 2000) neogriceanske tankegang nyttig. Inden vi kommer til den del der handler om universalpragmatik og maksimer, gøres der dog rede for de mere tekniske detaljer vedrørende morfosyntaks og semantik. Men allerførst skal det nævnes hvilke data der ligger til grund for analyserne i denne artikel.

2. Datagrundlag

Analyserne er baseret på det materiale man finder i eksisterende litteratur om forstærkere. Kernen i dette materiale udgøres af stoffet i de tre store dansksprogede ordbøger *Ordbog over det danske Sprog*, *Nye ord i dansk 1955 til i dag* og *Den Danske Ordbog* og de omfattende bagvedliggende samlinger af autentiske eksempler der knytter sig til dem. I hvert fald de redegørelser man kan læse hos Aa. Hansen (1967), Stopyra (1996), Becker-Christensen & Basbøll (2023) og Jarvad (1992, 1995), bygger direkte på disse resurser. Det materiale af autentiske eksempler fra realityserierne *Big*

Brother og Ex on the beach man finder hos Nguyen & Rathje (2025), indgår også i analyserne. Det samme gør sig gældende for det historiske materiale man finder hos Jensen (2001). Desuden er der blevet gjort brug af søgninger i et aviskorpus af regionale og landsdækkende aviser fra perioden 2005-2025 på cirka 6,7 mia. løbende ord og af egne løbende observationer.

3. Morfosyntaktiske og semantiske karakteristika

De sproglige størrelser der er emnet for denne artikel, falder i to morfosyntaktiske grupper som i første omgang kan karakteriseres ved at den ene (gruppe A) består af selvstændige ord der står som adled til et adjektiv eller et adverbium; den anden gruppe (B) udgøres af første sammensætningsled i sammensatte adjektiver/adverbier.

A

absurd, lidt, meget, ret, rigtig, vildt, ægte god¹ sang
absurd, lidt, meget, ret, rigtig, vildt, ægte godt sunget

B

drøngod, hammergod, megagod, psykopatgod, skidegod, smaddergod sang
drøngodt, hammergodt, megagodt, psykopatgodt, skidegodt, smaddergodt sunget

I gængse grammatiske fremstillinger behandles den første gruppe som adverbierlede, og i den udstrækning de betegnes med en undergruppebetegnelse, kaldes de gradsadverbialer (Lundskær-Nielsen & Holmes 2010: 383; Hansen & Heltoft 2011: 1020; Heltoft mfl. 2020: 10; Retskrivningsordbogen § 38 (3)). Den anden gruppe består af størrelser som udgør første sammensætningsled i sammensatte ord.

Sproglige forstærkere kan man også finde i andre morfosyntaktiske sammenhænge. Mange af ordene i gruppe A kan fx også bruges prædikativt, jf. *det er vildt*, og man kan føje et forstærkende første sammensætningsled til ord fra adskillige ordklasser foruden adjektiver og adverbier (gruppe B), således fx verber (*hundefryse*, *skrupgrine*) og substantiver (*møgvej*, *svineheld*). Af hensyn til fremstillingen afgrænser redegørelsen i denne artikel sig dog til de to typer vist i A og B.

De to grupper har det til fælles at adverbial hhv. første sammensætningsled syntaktisk set er sekundære til en *kerne* der udgøres af a) et adjektiv eller et adverbium hhv. b) andet sammensætningsled (som kan fungere adjektivisk eller adverbialt); i eksemplificeringen ovenfor er lekset *god/godt* brugt til at illustrere kernen. Morfosyntaktisk har gruppe A og gruppe B altså både ligheder og forskelle.

Semantisk-pragmatisk har de en del egenskaber til fælles. Om gradsadverbialer (gruppe A) skriver Hansen & Heltoft (2011: 1020) at de er karakteristiske ved at angive ”grad, intensitet eller mængde af den kvalitet der beskrives i et adjektiv eller i et mådesadverbial”. Noget tilsvarende gør sig gældende for første sammensætningsled i gruppe B; de bidrager til at angive intensiteten af det ord som de indgår i. Intensitet er altså en vigtig egenskab ved de størrelser som denne artikel handler om. I engelsksproget litteratur kaldes de *intensifiers* (Bolinger 1972), i den tysksprogede tradition *Verstärkungen* (Stopyra 1996). I denne artikel kaldes de *forstærkere*. En uheldig omstændighed ved denne term er at ordformen i sig selv antyder at noget bliver forstærket, hvilket kan synes kontraintuitivt i forbindelse med et ord som *lidt*, som jo snarere ’forsvager’, jf. fx *lidt* i *det er lidt*

¹ Af hensyn til fuldstændigheden bør det nævnes at formen *god* i utrum skyldes substantivet *sang*. Man ville selvfølgelig også kunne finde eksempler på neutrum, fx *vildt godt nummer*. Denne kommentar er relevant her såvel som i gruppe B (*smaddergod sang* : *smaddergodt nummer*) og de andre steder i artiklen hvor *(-)god(t)* bruges som illustrerende adjektiv.

lækkert. At bruge *forstærker* som fællesbetegnelse er dog i overensstemmelse med praksis i store dele af den dansksprogede tradition (fx Aa. Hansen 1967: 455-456, 460; E. Hansen 1967 [1973]; Jarvad 1992, 1995: 235-237; Lundskær-Nielsen & Holmes 2010: 623-624; Nguyen & Rathje 2025; se også redegørelsen i Becker-Christensen & Basbøll 2023).²

Det særlige ved forstærkere er at de er udtryk for en subjektiv tilkendegivelse fra afsenders side om størrelser der indgår på en graduerbar skala, snarere end en objektiv beskrivelse (se også E. Hansen 1970). Ved brugen af forstærkere angiver afsender graden af intensitet for det som et givet adjektiv betegner. Ved adjektiver som i forvejen er graduerbare og har en subjektiv valør, fx *god*, *dårlig*, *dejlig*, understøtter forstærkerne det graduerbare element, fx *vildt god*, *skidegod*. Men forstærkere kan faktisk også bevirke at størrelser som ellers tilsyneladende ikke er subjektive og graduerbare i sig selv, bliver netop det, jf. fx *vildt blå*, *skideblå*. I en klassisk artikel fra 1970 har Erik Hansen gjort rede for samspillet mellem skellet subjektiv : objektiv og de indbyrdes forhold mellem adled (forstærker) og kerne. Han viser blandt andet hvordan et umiddelbart objektivt adjektiv som *kommunal* kan blive subjektivt ved at man sammensætter det med en forstærker: *splitterkommunal*. Se også Becker-Christensen & Basbøll (2023: 65) og desuden Tagliamonte (2008) om tilsvarende mekanismer i engelsk.

Som vist karakteriserer man typisk forstærkere som størrelser der angiver graden af intensitet for det betegnende adjektiv. Dermed antydes det at der findes en skala med høj intensitet i den ene ende og lav intensitet i den anden. Dog viser det sig at en sådan skala skal forstås ret løseligt. Man kan måske nok komme frem til at *meget* betyder mere end *lidt* i en sætning som *den er meget* hhv. *lidt lækker*, men i praksis er det umuligt at placere de viste eksempler i gruppe A og B ovenfor på en skala hvor fx *vildt* betyder mere end *rigtig* (eller omvendt), og *hammer-* betyder mere end *skide-* (eller omvendt). Man skal altså ikke forstå det graduerbare alt for bogstaveligt. I stedet skal man se på de størrelser der bruges som forstærkere som subjektive tilkendegivelser der angiver en vis mængde engagement fra afsenders side.

Som nævnt i indledningen bidrager forstærkere ikke til det propositionelle indhold i den ytring de er en del af. Deri afviger de fra visse andre typer adverbialer (fx tids-, steds- og mådesadverbialer, jf. (1)-(3), og andre (beskrivende) adjektiver, jf. (4)-(6)).

- (1) Manden var i grundlovsforhør **i går** eftermiddag ved Retten i Næstved (Berlingske 2017)
- (2) Jeg stod **derovre** (Berlingske 2019)
- (3) her vinder sprogfolk og andre humanister **hastigt** frem (Berlingske 2011)
- (4) Faconen er **trekantet** (Weekendavisen 2013)
- (5) jeg er **madglad** (Jyllands-Posten 2010)
- (6) kjolen er **sort** (Kristeligt Dagblad 2014)

I (1)-(6) fungerer adverbialer hhv. adjektiver på propositionelt niveau, hvilket blandt andet viser sig ved at de kan anfægtes, fx ved hjælp af en negation eller et antonym, jf. (1')-(6').

- (1') Manden var ikke i grundlovsforhør **i går** eftermiddag, men **i dag**
- (2') Jeg stod ikke **derovre**, men **herovre**
- (3') her vinder sprogfolk og andre humanister **langsomt** frem
- (4') Faconen er ikke **trekantet**
- (5') jeg er ikke **madglad**

² Samme praksis finder man ved det engelske *intensifier*. Bolingers (1972: 17) overordnede kategori af "intensifiers" omfatter også 'forsvager': "I use the term *intensifier* for any device that scales a quality, whether up or down or somewhere between the two". Intensifiers inddeles hos ham i fire undertyper: *boosters*, *compromisers*, *diminishers* og *minimizers*.

(6') kjolen er **hvid**

Eksemplerne i (1')-(6') modsiger det propositionelle indhold i (1)-(6). Fx korrigeres *i går* til *i dag* og *sort* til *hvid*. Noget tilsvarende er ikke muligt for de størrelser der er emnet for denne artikel. Hvis man ved dem anfægter noget ved hjælp af et antonym eller en negation, berører det ikke den propositionelle betydning af en given forstærker. I (7) kan man ikke anfægte forstærkeren *sindssygt* med *tilregneligt*, og hvis man negerer (8), er det ikke forstærkeren *skide-*, men hele ordet *skidegodt* man anfægter.

(7) det bliver sindssygt godt (Stevnsbladet 2025)

(7') det bliver *tilregneligt godt

(8) Det er skidegodt gået af os alle (Dagbladet Køge 2014)

(8') Det er ikke skidegodt gået

Teknisk sagt fungerer adverbier og første sammensætningsled i (1)-(6) på propositionelt niveau, mens de der vises i (7) og (8), fungerer på et andet niveau.

Hvad angår gruppe B, dvs. typen med forstærkende første sammensætningsled, viser dette sig blandt andet ved at det forstærkende første sammensætningsled ikke specificerer kernen, men alene angiver grad eller intensitet, jf. (9), hvor alle de sammensatte ord kan parafraseres til *meget god*.

(9) drøngod, hammergod, megagod, skidegod, smaddergod ~ meget god

I den henseende adskiller de sig fra prototypiske sammensætninger som (4)-(5) ovenfor, hvor første sammensætningsled specificerer indholdet af andet sammensætningsled, jf. (10)-(11) og yderligere (12)-(13).

(10) trekantet – 'som har tre kanter'

(11) madglad – 'som er glad for mad'

(12) lyseblå – 'som har en lys nuance af blå'

(13) halvåben – 'som er halvt åben'

En ofte observeret omstændighed ved sammensætninger med forstærkende førsteled vedrører trykfordelingen på de to sammensætningsled. Hvor prototypiske sammensætninger i dansk har en struktur med hovedtryk og bitryk, fx '*lyse, blå*' og '*halv, åben*', har sammensætninger med forstærkende førsteled to hovedtryk, et på hvert sammensætningsled, fx '*pave*' *stolt* og '*splitter*' *gal* (E. Hansen 1967 [1973]: 115; Hansen & Heltoft 2011: 263; Andersen 2014; Petersen mfl. 2021: 109; Becker-Christensen & Basbøll 2023: 63³).

De semantisk-syntaktiske sammenhænge er afgørende for en given størrelses funktion som forstærker. For begge grupper vedkommende kan dette skildres som en slags matrice med pladser til forstærkere.

For gruppe A's vedkommende drejer det sig om funktionen som gradsadverbial (som altid står umiddelbart til venstre for kernen, dvs. det adjektiv eller adverbial det modificerer). Kandidater som egner sig til gruppe A, begynder typisk deres tilværelse som leksemer med objektivt indhold, og i

³ Becker-Christensen & Basbøll (2023) behandler også sammensætninger af typerne *svineheld* og *møgvej*. Typen repræsenteret ved *svineheld* har samme trykfordeling som de sammensætninger der er emnet for nærværende artikel, altså to hovedtryk: '*svine*' *held*, hvorimod typen repræsenteret ved *møgvej* har en anden trykfordeling, nemlig hovedtryk - bitryk: '*møg, vej*'. Da andet sammensætningsled og dermed hele ordet i de to typer ikke er adjektiver, falder de dog udenfor rammerne af denne artikel.

mange sammenhænge bliver de netop brugt i en mere eller mindre objektiv betydning. Når et ord som *vildt* lægger sig til et substantiv som i syntagmet *et vildt dyr*, kan det have to tolkninger. Det kan betyde 'vildt' som opposition til 'tamt', 'ikke tæmmet' - det kunne fx gælde en løve eller en giraf i modsætning til fx tamme dyr som køer og hunde. Eller det kan være en subjektiv tilkendegivelse a la 'jeg synes det her dyr er uforståeligt, imponerende, overvældende'. Historisk går den objektive betydning forud for den subjektive. Sådanne forholdelser det sig altså når et ord som *vildt* lægger sig til et substantiv. Når det derimod lægger sig til et adjektiv/adverbium, er det altid subjektivt, jf. *vildt god sang/vildt godt sunget*.

For gruppe B's vedkommende drejer det sig om den åbne plads i begyndelsen af ordet, som altid kan udfyldes af et førsteled. Her sættes funktionen som forstærker i sving ved at der er en semantisk-pragmatisk inkompatibilitet mellem førsteleddet og andetleddet, fx er en objektiv beskrivende tolkning af *skæppe* og *skøn* i *skæppeskøn* ikke oplagt. Dette uddybes i afsnit 10. Den subjektive funktion understøttes i øvrigt af det særlige trykmønster med hovedtryk på begge led, jf. '*skæppe*'*skøn*, ikke '*skæppe*,*skøn*'.

I begge tilfælde er der altså en forstærkerplads til venstre for kernen. Denne plads er dels ret konkret idet den indgår i det lineære forløb i en ytring, dels mere abstrakt forstået som 'en plads der kan bringes i spil til subjektive tilkendegivelser'.

4. Inventar og rekruttering

For begge grupper vedkommende (A og B) kan man iagttage et meget stort inventar, og der rekrutteres hele tiden nye medlemmer. Som eksempler på adverbielle forstærkere (gruppe A) kan nævnes *forfærdelig*, *forholdsvis*, *frygtelig*, *ganske*, *grotesk*, *helt*, *lidt*, *meget*, *overmåde*, *ret*, *rigtig*, *rimelig*, *særdeles*, *temmelig*, *uhyggelig*, *umådelig*, *urimelig*, *vildt*, *virkelig* (jf. Jensen 2001: 199).

Hvad angår forstærkende førsteled (gruppe B), opremser Aa. Hansen (1967: 455-456, 460) på få sider over 20 kandidater, heriblandt *drøn-*, *bund-*, *edder-*, *hunde-*, *knippel-*, *knokkel-*, *lud-*, *møg-*, *pløk-*, *skum-*, *snot-*, *stok-*, *svine-*, *tude-*. E. Hansen (1967 [1973]) nævner førsteled som *abe-*, *blik-*, *kiste-*, *kæmpe-*, *pave-*, *smæk-*, *torske-*. Pia Jarvad (1992, 1995: 235-237) opregner også en stor mængde: *død-*, *brand-*, *hammer-*, *herre-*, *knippel-*, *lorte-*, *mega-*, *pisse-*, *røv-*, *skide-*, *skæppe-*, *splitter-*, *stok-*. Becker-Christensen & Basbøll (2023) fremlægger lister på over 150 mere eller mindre produktive forstærkende førsteled; foruden de allerede oplistede kan nævnes *dyng-*, *gennem-*, *himmel-*, *hyper-*, *kanon-*, *knald-*, *pære-* og *skrup-*. Nguyen & Rathje (2025) har også mange af de allerede nævnte sammensætningsled på deres lister og føjer desuden nyere kandidater, fx *psykopat-* (jf. det autentiske *psykopatgod krop*), til.

Gruppe A rekrutterer først og fremmest fra leksemer der i forvejen har en tilværelse som adjektiv eller adverbium; i moderne ordbøger og grammatikker kan man netop finde dem klassificeret som en af disse to ordklasser. Det varierer fra fremstilling til fremstilling hvordan de enkelte ord klassificeres. I den gældende udgave af Retskrivningsordbogen er de fleste ord i (14) nedenfor fx klassificeret som adjektiver.⁴ Det gælder også *meget* (som man finder under adjektivet *megen*) og *lidt*. Anderledes skriver Lundskær-Nielsen & Holmes (2010: 383) om ord som *meget* og *lidt* at skønt de historisk set er afledt af adjektiver, bliver de ikke mere opfattet som sådanne; i stedet er de adverbielle leksemer i egen ret. I Den Danske Ordbog er de fleste ord i (14) klassificeret som adjektiver, men nogle af dem, fx *ret* og *lidt*, behandles som selvstændige opslagsord og klassificeres som adverbier.

⁴ Af ordene i (14) er kun *ganske* og *temmelig* klassificeret som adverbier.

(14) Eksempler på forstærkere fra gruppe A

forholdsvis	
frygtelig	
ganske	
jævnt	
lidt	
meget	
pænt	
ret	
rigtig	god/godt (adjektiv)
rimelig	godt (adverbium)
temmelig	
totalt	
urimelig	
vildt	
voldsomt	
ægte	
....	

Hvad angår gruppe B, er det lidt vanskeligere at pege på en eller to oplagte rekrutteringsordklasser.

Aage Hansen disponerer sin redegørelse for forstærkende førsteled (og andre førsteled) ud fra en ordklasseinddeling, hvorved ord som *dødkedelig* og *lyngod* lander i gruppen af sammensætninger ”med substantiv som første led” og *drønstærk* og *skideangst* i gruppen af sammensætninger ”med verbum som første led” (Aa. Hansen 1967: 455-456 og 460). E. Hansen (1967 [1973]: 114) skriver at første sammensætningsled af den forstærkende type ”især” kommer fra ”navneord”. Janusz Stopyra (1996) laver detaljerede oversigter over hvilke ordklasser hhv. første og andet sammensætningsled kommer fra. Fx er *drønstærk* og *pjaskvåd* ifølge ham dannet af verbum + adj./adv., og *dødssikker* og *hønefuld* er dannet af substantiv + adj./adv.

Andre er mere tilbageholdende med at udnævne ’oprindelsesordklasser’ for de første sammensætningsled. Det gælder fx Becker-Christensen & Basbøll (2023), som ikke forsøger sig med noget sådant. I stedet antydes det i flere fremstillinger at de pågældende orddele er en slags præfikser; det gælder fx Jarvad (1992: 235-237) og Basbøll (2005: 512). Becker-Christensen & Basbøll (2023: 66) nævner uden specifik reference at man kan finde termen ”præfiksoid” brugt i litteraturen. Lundskær-Nielsen & Holmes (2010: 623-624) klassificerer dem uden videre som præfikser, hvorved en evt. ordklasseklassificering af første sammensætningsled bliver redundant; på deres liste over ”amplifying prefixes” finder man blandt andet *aller-*, *drøn-*, *død-*, *hunde-*, *skide-*, *stjerne-* og *super-*.

I denne artikel behandles de aktuelle orddele som sammensætningsled, men af en række grunde der har med orddannelse i dansk at gøre, anses det for omsonst at forsøge at klassificere dem med hensyn til ordklasse.

I de fleste tilfælde er det umuligt at afgøre hvilken ordklasse et givet første sammensætningsled kunne være rekrutteret fra. Stammer *død* i *dødlækker* fx fra adjektivet *død* eller substantivet *død*? Men problemet rækker videre end homonymer som *død* (adj.) : *død* (sb.). I sammensætninger som *knaldgodt* og *drønvarmt* er det ikke til at afgøre om *knald*- og *drøn*- er substantiverne *knald* og *drøn* eller stammen af verberne *knalde* og *drøne*. Man kan ikke tage kortformen (altså fx *knald* snarere end *knalde* og *drøn* snarere end *drøne*) som belæg for at der må være tale om substantiver og ikke verber, for på dansk kan man sagtens udelade opslagsformens finale *-e* når man laver sammensætninger, jf. *billede* og *billedskøn*. Omvendt kan man ikke afgøre om første sammensætningsled i ord som *skideflot* og *svinedumt* er substantiverne *skid* og *svin* eller verberne *skide* og *svine*, for det *-e*- som står umiddelbart foran andet sammensætningsled, kunne være en del af første sammensætningsled, eller det kunne være et såkaldt fugeelement.⁵

(15) Eksempler på forstærkere fra gruppe B

brand-	
drøn-	
død-	
hammer-	
herre-	
hunde-	
kanon-	
knippel-	
mega-	god/godt (adjektiv)
pisse-	godt (adverbium)
piv-	
psykopat-	
skide-	
smadder-	
stjerne-	
super-	
...	

⁵ De to mest almindelige fugeelementer på moderne dansk er *-e*-, som i *torskedum*, og *-s*-, som dog ikke ser ud til at være særlig brugt i sammensætninger med forstærkere, jf. oversigten i Becker-Christensen & Basbøll (2023: 88-101), hvor eneste eksempler er *døds*- og *dødsens*- som i *dødssyg* og *dødsensalvorlig*. I andre sammensætninger er *-s*-forholdsvis almindeligt, fx *arbejdsløs* og *fremgangsrig*.

Alt dette skyldes at det som bruges som første sammensætningsled, ikke er et ord i traditionel forstand, dvs. noget betydningsindhold der er presset i form til at passe ind i en ordklasse (jf. Jensen 2016), men i stedet det mere amorfe indhold som en ordstamme indeholder.

5. Diakroni

I den udstrækning forstærkere gøres til genstand for historisk omtale, er der især to vinkler på stoffet. Den ene består i en interesse for at finde udviklingsvejen for de enkelte leksikalske størrelser, evt. samlet i grupper af størrelser med fælles træk og sammenlignelige udviklingsveje. Det er primært gruppe A der gøres til genstand for den slags undersøgelser, og man finder dem også for sprog der ikke er dansk; der er mange for tysk, fransk og engelsk, og de er tit indlejret i internationale studier om grammatikalisering (se fx Claudi 2006 og Ørsnes 2022 om tysk, Kunkel 2024 om fransk og Méndez-Naya (ed.) 2008 og Bordet 2017 om engelsk samt referencer i de pågældende værker). Typisk viser man hvordan der er en bevægelse fra noget konkret og objektivt til noget mere abstrakt og subjektivt (fx Jensen 2001), og man bruger nogle gange termen *delexicalisation* om den proces der leder frem til at fx engelsk *very* går fra at betyde 'ægte', 'sand' til at betyde 'meget' (Tagliamonte 2008).

Den type studier er knap så hyppige for gruppe B's vedkommende,⁶ men i dansksprogede sammenhænge finder man dog antydninger af en interesse for de historiske udviklinger af det semantiske (dog sjældent som studier der har dette emne som primær prioritet); fx kan *hønefuld* anses for at være en billedlig anvendelse hvor man sammenligner nogens fuldskab med hvordan en høne ville være fuld, og man ville kunne parafrasere det pågældende udtryk med *fuld som en høne* (se fx Aa. Hansen 1967: 455). Billedlig anvendelse af nævnte type og andre (fx *dødkedelig*) kan så danne afsæt for udvidet brug hvor "ordene [blot] kommer til at betegne ... en høj intensitet", hvorved man kan få dannelser som *dødspændende* mv. (E. Hansen 1967 [1973]).

Den anden historiske vinkel på stoffet angår det faktum at der er en stadig tilstrømning af nye kandidater til både gruppe A og gruppe B. En proces som i denne artikel kaldes fornyelse (*renewal*) og - som det vil fremgå - genanvendelse af gammelt materiale (*recycling*). Observationen at der hele tiden rekrutteres kandidater til forstærkerfunktionen, er gammel. Bolinger (1972: 18) beskriver fænomenet således:

They are the chief means of emphasis for speakers for whom all means of emphasis quickly grow stale and need to be replaced.

Bolinger støtter denne påstand med et citat fra Cornelis Stoffel (1901):

The process is always going on, so that new words are in constant requisition, because the old ones are felt to be inadequate to the expression ... of a quality to the very highest degree of which it is capable.

Behovet for fornyelse af ordforrådet i de pågældende grupper kan anskueliggøres ved hjælp af begreber fra pragmatikken. Dette handler de næste afsnit om.

⁶ Forskellen på den interesse hhv. gruppe A og gruppe B er blevet mødt med, skyldes formodentlig at typen i gruppe B ikke i særlig høj grad bruges i engelsk (jf. dog substantivsammensætninger som *shitload*). Hvor gruppe A-konstruktioner og deres udviklingsprocesser kan ses i en lang række romanske og germanske sprog (inkl. engelsk), er det typisk de germanske sprog (ekskl. engelsk) der gør brug af gruppe B-konstruktioner.

6. Mening og maksimer

Hverdagssprogsfilosoffer som Austin, Searle og Grice formåede at vise systematikken i og mellemregningerne for hvordan vi gør os forståelige, selv hvis det vi ytrer, ikke umiddelbart er strengt logisk i formel forstand. Til det projekt bidrog Grice (1975) med den indsigt at vi tilsyneladende navigerer efter et overordnet princip kaldet *samarbejdsprincippet* efter hvilket vi gør os umage for at forstå ikke bare betydningen af men også meningen med det der ytres. Til samarbejdsprincippet er der knyttet en række maksimer. Påstanden er at vi ideelt set går ud fra at de folk vi kommunikerer med, ikke siger hverken mere eller mindre end nødvendigt i forhold til det overordnede formål med ytringen (kvantitetsmaksimet), at de taler sandt (kvalitetsmaksimet), at flere ytringer op ad hinanden giver mening i forhold til hinanden (relationsmaksimet), og at det ytrede er klart og velordnet (mådesmaksimet).

Siden Grice har mange forskere arbejdet videre med samarbejdsprincippet og maksimerne. Særlig relevant i forbindelse med emnet for nærværende artikel er Levinsons (1995, 2000) arbejder med kvantitetsmaksimet og mådesmaksimet (se også Nielsen 2005, 2010). Hos Grice lyder de pågældende maksimer således:

Kvantitetsmaksimet

Make your contribution as informative as is required (for the current purposes of the exchange).
Do not make your contribution more informative than is required.

Mådesmaksimet

Avoid obscurity of expression.
Avoid ambiguity.
Be brief.
Be orderly.

Inspireret af disse har Levinson formuleret følgende to maksimer (eller heuristikker, som han kalder dem):⁷

The I-heuristic ("I" står for "informativeness")

What is simply described is stereotypically exemplified.

The M-heuristic ("M" står for "manner")

What is said in an abnormal way, isn't normal.

Levinson (1995, 2000: 39) illustrerer blandt andet sine to maksimer ved hjælp af to forskellige måder at formulere at en person ("Bill") stopper en bil på:⁸

- (16) "Bill stopped the car" (by I) +> 'in the stereotypical manner with the foot pedal'
- (17) "Bill caused the car to stop" (by M) +> 'indirectly, not in the normal way, e.g. by use of the emergency brake'

⁷ Terminologien er ikke fuldstændig enslydende i Levinson 1995, 2000, Nielsen 2005, 2010. Det skyldes at begge forskere har arbejdet sig frem til hvilke termer der kunne være mest dækkende for de pågældende maksimer, ikke at der er grundlæggende uenighed i det indholdsmæssige. *The I-heuristic* og *the M-heuristic* er de termer der bruges i Levinson 2000. Også den præcise måde maksimerne formuleres på, varierer en smule; igen skyldes det ikke grundlæggende uenigheder i det indholdsmæssige. I denne artikel er ordlyden citeret efter Levinson 2000: 32, 33. Se i øvrigt også redegørelsen i Jensen 2012.

⁸ Notationen +> i de to eksempler bruger Levinson (og Nielsen 2005, 2010) til at angive såkaldte "standardinferenser", dvs. den *implikatur* (eller *underforståelse*) en given formuleringsskema pr. standard lægger op til.

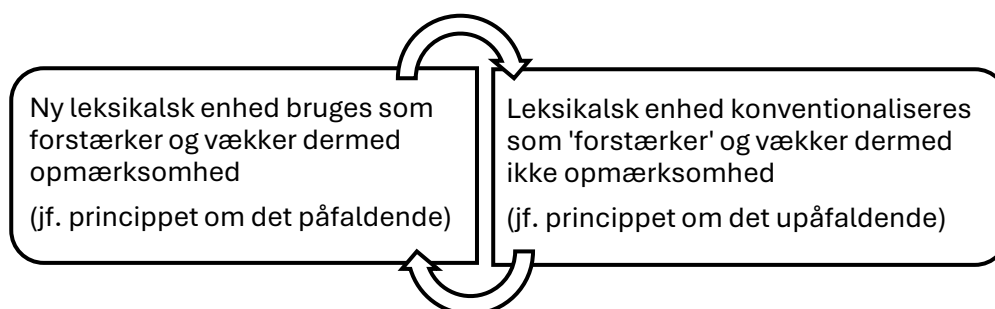
I (16) bliver begivenheden skildret på en upåfaldende måde, og derfor går man ud fra at der ikke er nogen særlige omstændigheder knyttet til den måde Bill stoppede bilen på. I (17) skildres begivenheden i stedet på en påfaldende måde. Selve det at formuleringen ikke følger den almindelige standard (den stereotype måde vist i (16)), gør at man som modtager får mistanke om at der er noget usædvanligt på spil. Principielt kunne både (16) og (17) ytres om en situation hvor Bill havde kørt bilen ind i et træ, men mange ville nok undre sig hvis en sådan situation blev omtalt som i (16).⁹

Levinsons to maksimer kan på dansk omdøbes til *princippet om det påfaldende* og *princippet om det upåfaldende*, og de kan bruges til at anskueliggøre de processer der ligger bag vores stadige rekruttering af nye forstærkerkandidater.

7. En cyklus med en indbygget annulleringsmekanisme

Meningen med forstærkere er at de (foruden at udtrykke afsenders subjektive vurdering) skal vække modtagers opmærksomhed. Vi finder hele tiden nye kandidater til denne funktion, og nye kandidater kan blive meget populære, netop fordi de - i og med at de er nye - har den ønskede effekt. Problemet er dog at effekten at vække opmærksomhed fortager sig med brug. Jo mere forstærkere bliver brugt, jo hurtigere bliver de konventionaliseret som sproglige størrelser der står til venstre for et adjektiv/adverbium eller fungerer som første sammensætningsled, dvs. 'pladsholdere' uden den intenderede modtagereffekt. De bliver altså 'forstærkere' af navn mere end af gavn. At et udtryk er blevet konventionaliseret, er en anden måde at sige at det er blevet stereotyp (jf. Levinson) på, og dermed har det ikke længere den effekt at skabe opmærksomhed. Det er tværtimod blevet ret upåfaldende, og derfor bliver man nødt til at finde nye kandidater til erstatning. Disse nye kandidater har så en stund den ønskede effekt - at være påfaldende og vække opmærksomhed - men lider samme skæbne som tidligere forstærkere. Denne bevægelse er cyklisk: En ny kandidat vækker opmærksomhed (jf. princippet om det påfaldende), bliver efter nogen tid velkendt i sprogsamfundet (konventionaliseret) og vækker dermed ikke mere samme opmærksomhed (jf. princippet om det upåfaldende), hvorpå der opstår et behov for en ny kandidat osv., osv. Dette kan illustreres som i figur 1.

Figur 1. Den cykliske bevægelse for forstærkere

Det er det der ligger i formuleringen at de pågældende leksikalske enheder bliver 'slidte' og mister deres egenskab som opmærksomhedsskabere. I rekrutteringen og brugen af forstærkere er der simpelthen en indbygget annulleringsmekanisme.

⁹ I (17) bliver det i øvrigt ikke specificeret hvad det usædvanlige kunne være; det må man som modtager selv finde ud af.

8. Intentionalitet og mangel på samme

En krumtap i Grices teori om *implikatur* - på dansk også kaldet *underforstået mening*¹⁰ - er intentionalitet. Underforstået mening etableres ved at afsender intentionelt bryder med maksimerne på forskellig vis for derved at sige noget andet eller mere end det der udtrykkes rent denotativt. Nielsen (2010: 129) formulerer det på følgende måde:

Når maksimerne åbenlyst brydes, går vi med det samme i gang med at prøve at inferere hvordan ytringen alternativt kan forstås.

Når afsenderen af (17) åbenlyst bryder mådesmaksimet og kvantitetsmaksimet ved at udtrykke sig alt for omstændeligt og med alt for mange ord, går modtager i gang med at finde ud af om der er en underforstået mening, og i givet fald hvad den går ud på. På engelsk omtales fænomenet som "flouting" (Grice 1975: 208-209; Thomas 1995: 65-72).

Implikaturer opstår altså ved tilsigtede brud på maksimerne. Brud kan dog også ske utilsigtet. Fx kan man i en samtale have misforstået hvad der blev sagt, og derfor svare noget der ikke giver mening, uden at der derfor skal ledes efter en underforstået mening. Dette fænomen kaldes "infringing" (Grice 1975; Thomas 1995: 74; Mbisike 2021). Man kan også uforvarende komme til at bruge udtryksmåder som får en modtager til at lede efter en underforstået mening skønt det ikke var meningen. Hvis man til sin partner siger *der er ikke mere mælk*, behøver det ikke at indebære en underforstået bebrejdelse af partneren for ikke at have sørget for mælk; det kan bare være en konstatering.

Vi er afskåret fra at se ind i andre folks hoveder, og dermed er intentionalitet selvfølgelig et vanskeligt begreb at arbejde med. Dog er det relevant i forbindelse med forstærkere og princippet om det påfaldende på forskellig vis. I *princippet om det påfaldende*, som det er skildret i afsnit 7 ovenfor, udgør intentionalitet et vigtigt element. Intentionen er at vække modtagers opmærksomhed ved at insistere på at intensiteten i den brugte forstærker menes alvorligt.

9. Forstærkere som gruppemarkører og som tidstypiske tegn

Dermed bevæger vi os videre til en anden relevant omstændighed ved forstærkere. Eftersom de bruges som midler til at vække opmærksomhed, er det ikke sjældent at forstærkere bruges som gruppesprogsmarkører. Hans Peters (1994: 271) udtrykker det således:¹¹

One reason for the ever-continuing change regarding boosters¹² can be seen in a "taste for hyperbolic expression" in language: speakers desire to be "original", to demonstrate their verbal skills, and to capture the attention of their audience. In addition, boosters frequently function as symbols of group identification. The knowledge and use of a particular booster often signals in-group membership. When the use of that booster spreads to other groups in the speech community, the word loses its function of group identification, and the linguistic "trend-setters" will then normally put a new groups-symbol into circulation. Such shibboleths thus tend to change rapidly; they are subject to fashion.

Som Peters bemærker, kan der gå mode i de enkelte forstærkere, men som ved alle andre

¹⁰ Se fx Brink 1981, Togeby 1993: 492, Jensen 2012.

¹¹ Bemærk at Peters henviser til behovet for at vække opmærksomhed som det primære (jf. princippet om det påfaldende) og funktionen som gruppemarkør som sekundær i forhold hertil.

¹² Peters' karakteristik er særligt møntet på såkaldte *boostere*, jf. fodnote 2, men jeg vil hævde at karakteristikken gælder for forstærkere som helhed.

modetfænomener kan de udtryk der på et givet tidspunkt er moderne, med tiden blive umoderne. Dermed kan nogle forstærkere fremstå som særligt tidstypiske. Dette er en ofte gjort observation.

Pia Jarvad (1995: 235-237) skriver at nogle gruppe B-ord hører til tiden efter 2. verdenskrig, nogle især til 1960'erne, nogle til tiden omkring 1990. I Andersen, Jensen & Rathje (2025) nævnes *plim-* (som i *plimrådden*) og *kodylt* (som i *kodylt orange*) som tidstypiske for hhv. 1950'erne og 1970'erne. Hovedsigtet med Nguyen & Rathjes artikel (2025) er netop at undersøge hvordan forstærkere er tidstypiske og kan placeres tidsmæssigt i forhold til hinanden. Tagliamonte (2008) gør noget tilsvarende for *pretty*, *really*, *so* og *very* i torontoengelsk og viser blandt andet at de nævnte forstærkere indbyrdes skifter plads med hensyn til popularitet (frekvens) i tidsmæssigt perspektiv - at der altså ikke kun er tale om at nyt erstatter gammelt, men også at eksisterende forstærkere kan blive "recycled" og genvinde popularitet. Erik Hansens fremstilling fra 1967 (genoptrykt i 1973) nævner *abeskønt* som et ord af tiden og *knippel-* som en modetforstærker fra en tidligere tid.

Dermed er der ofte et overlap mellem forstærkere og slang, se fx Jørgensen & Quist (2008: 90, 94-96), som i deres karakteristik af slang blandt andet inkluderer forstærkeren *herre-*. Eller sagt på en anden måde: Forstærkere kan indgå i inventaret af slangudtryk.

Eftersom nogle forstærkere er stærkt tidstypiske, kan man faktisk komme til at vække opmærksomhed på en måde som måske ikke var intenderet. I sin fremstilling fra 1967 omtaler Erik Hansen at han i sin skoletid havde en lærer der brugte *knippel-* på en måde som Hansen og hans skolekammerater syntes var mærkelig, nemlig i sammensætningen *knippelvigti*.¹³ Senere som sprogforsker fandt Hansen ud af at *knippel-* som forstærkende førsteled engang havde været ret produktivt. Med henvisning til hvad man kan finde i "ordbøgerne", nævner Hansen (1967: 115) *knippelhård*, *-stærk*, *-dyr*, *-uforskammet*, *-fuld*, *-sikker*, og i Ordbog over det danske Sprog under opslagsordet *Knippel-*, betydning 2, finder man ganske rigtigt eksempler på disse sammensætninger, heriblandt (18) og (19).

- (18) Stedet (blev) efterhaanden mindre morsomt . . og saa var der knippeldyrt. (Rosenkrantz "Amors Gerninger" 1925)
- (19) (han) fik de fire Soldater smidt ud under Paaskud af, at de var menige! Er det nu ikke knippeluforskammet? (Berlingske Tidende 1921)

På Hansens tid og senere ser man funktionen som forstærkende førsteled afspejlet i leksikaliserede udtryk som *knippelfin* og *knippelgod*. Men da Hansen var skoleelev (formodentlig i 1940'erne¹⁴), var *knippel-* ikke produktivt. Dermed kom læreren ved at bruge *knippelvigti* ganske vist til at vække opmærksomhed, men på en måde som næppe var tilsigtet, nemlig som en person der ikke var ajour med hvad der på det tidspunkt var standardinventar på forstærkerområdet, og som måske heller ikke var i en position til at fungere som "linguistic trend-setter" (jf. Peters) for unge skoledrenge.

10. Ikke glidende overgange, men ryk

I klassiske grammatikaliseringsstudier bliver det typisk påvist hvordan en given leksikalsk størrelse eller en given grammatisk konstruktion forandrer sig på en måde som giver mening for de samtidige sprogbrugere, en forandring som sprogbrugerne på det pågældende tidspunkt knap nok lægger mærke til. Som eksempel kan nævnes ordet *evakuere*. Ifølge Ordbog over det danske Sprog er det dannet af orddele *ex* 'ud af' og *vacuare* 'tømme', og man finder det tidligst brugt om situationer hvor noget tømmes eller ryddes. Man kan fx evakuere et område for mennesker eller sine lunger for slim. Den brug der handler om at tømme eller rydde et område for mennesker, kan med tiden komme til at blive

¹³ Hansen (1967: 115) skriver direkte: "Det grinede vi ad".

¹⁴ Erik Hansen blev født i 1931.

associeret med selve de personer der fjernes fra det pågældende område, formodentlig fordi det ikke er ualmindeligt at bruge en betegnelse for en lokalitet som betegnelse for de folk der befinder sig på den pågældende lokalitet, jf. (20), hvor *butikken* kan forstås som 'de mennesker der befinder sig i butikken'.

- (20) En medarbejder i Løvbjerg kunne samtidig oplyse, at den automatiske brandalarm var gået, og at det var årsagen til, at butikken blev evakueret. (JydskeVestkysten 2025)

Således opstår en ny betydning hvor *evakuere* kan bruges om at redde nogen fra et farligt sted. Ordbog over det danske Sprog anfører eksempler på denne brug fra 1940'erne. I moderne dansk lever de to betydninger af *evakuere* side om side, jf. (20) og (21).

- (21) Fire borgere er allerede blevet evakueret fra Kina. (Jyllands-Posten 2020)

Denne udvikling er sket langsomt og på en måde som kan forklares som en mulig og meningsfuld (ny) tolkning af noget eksisterende materiale.

Anderledes forholder det sig med forstærkere. Hvor den slags sprogforandring der netop er blevet illustreret med *evakuere*, typisk finder sted ved (næsten) umærkelige processer, er rekrutteringen af nye forstærkere tydeligt mærkbar og skal netop være det.

Det man sætter på forstærkerens plads (i gruppe A såvel som B), bevirker at det samlede udtryk påkalder sig opmærksomhed. Det kan ske på forskellige måder. Man kan fx, jf. *abeskøn* og *hønefuld*, etablere et mærkeligt billede: Hvad vil det sige at være skøn på en abeagtig måde, og hvor tit har man egentlig set en fuld høne? En særlig afart af dette er at sammenstille ord som i deres bogstavelige betydning er indbyrdes inkompatible: Hvordan kan noget være *pænt grimt*? og *rimelig urimeligt*? Eksempler som disse forbyrder sig mod de underpunkter i mådesmaksimet som handler om at man skal udtrykke sig klart og velordnet (avoid obscurity of expression, avoid ambiguity, be orderly). Dermed kan man ikke tage dem alvorligt i bogstavelig forstand, men bliver i stedet foranlediget til at lede alternativt efter meningen med de pågældende måder at udtrykke sig på.

Men det ikke-velordnede rækker langt udover eksempler som disse. For gruppe A's vedkommende er der i selve den semantisk-syntaktiske funktion som gradsadverbial indbygget et element af ikke-bogstavelighed som påvirker hvad som helst man bruger i denne funktion, jf. den engelske term *delexicalisation* nævnt i afsnit 5. Dermed er det også i et vist omfang ligegyldigt hvilken størrelse man placerer på denne plads; selve det at det står hvor det gør, og har den semantisk-syntaktiske funktion det har, bevirker at man som modtager leder efter en alternativ mening til den bogstavelige som lekset kan have båret. Denne mening er i stedet knyttet til afsenders subjektive vurdering af det som et adjektiv/adverbium betegner. Gruppe A rekrutterer først og fremmest fra ord som i forvejen fungerer som adjektiver/adverbier, jf. (14). For gruppe B's vedkommende er det i endnu højere grad end ved gruppe A tydeligt at rekruttens bogstavelige betydning er ret ligegyldig. Dette understøttes formodentlig af at første sammensætningsled ikke er et ord i gængs forstand og ikke tilhører en ordklasse, jf. afsnit 4 og (15), men i stedet er noget mere amorft.

11. Mere om rekruttering, fornyelse og genanvendelse

Nogle forstærkere (især type B) er tilsyneladende begrænset i deres kombinationsmuligheder. I moderne dansk anno 2025 kombineres forstærkeren *pære-* stort set kun med *-dansk*, *-let* og *-nem* (*pæredansk*, *pærelet*, *pærenem*). Tilsvarende kombineres *knippel-* nærmest kun med *-fin* og *-god* (*knippelfin*, *knippelgod*), jf. afsnit 9. Dog viser disse tilsyneladende begrænsninger sig ikke at holde for en nærmere efterprøvelse. Principielt kan man nemlig altid danne en kombination man ikke har brugt før, fx *pærevarm* eller *knippelinteressant*, og på grund af forstærkersystemets særlige

egenskaber vil sådanne nydannelser da skabe opmærksomhed.

Går man tilbage i historien, viser det sig at nogle af de forstærkere som nu kun bruges i ganske få kombinationer, tidligere har haft større udbredelse, at de med andre ord tidligere har været produktive; i afsnit 9 omtales det forstærkende førsteled *knippel*-. Et andet eksempel er *lud*-, som i moderne dansk stort set kun bliver brugt i ord som *luddoven* og *ludfattig*, men går man lidt tilbage i tid, finder man også fx *ludbedrøvet* og *ludkedelig* (Aa. Hansen 1967: 456). Dette vidner om at det som vi i vores egen tid oplever som kombinatoriske begrænsninger, ikke har været begrænsninger førhen og heller ikke behøver være det i al fremtid.

Der er altså en stadig kommen og gåen af forstærkere. Man kan altid lave nye forstærkere, og disse kan med tiden glide i baggrunden og måske helt ud.

Man kan også altid puste nyt liv i gamle forstærkere. Et ord som *pivåben* har gamle rødder; det nævnes fx i Moths ordbog fra omkring 1700 under opslagsformen *Pib-åben*. Første sammensætningsled *pib-/piv-* har gennem årene kunnet bruges i forskellige sammensætninger - *pivfalsk* er fx velkendt, også i moderne dansk - men man har desuden eksempler på *pibsur*, *pibtom* og *pivradikal* (jf. Ordbog over det danske Sprog). I 1970'erne og senere var *pib-/piv-* ikke videre produktivt, men i årene omkring 2010 lavede et slikfirma en reklamekampagne hvor ordet *pivuhygge* indgik, og det havde på det tidspunkt en velset opmærksomhedsskabende effekt. Faktisk er *piv-* nu igen et forholdsvis produktivt førsteled. En flittig bruger af kreative nydannelser med dette førsteled er den politiske kommentator Peter Mogensen. Han er en af de faste medvirkende i tv-programmet Tirsdagsanalysen på TV 2, og alene i programmet tirsdag den 6.10.2025 fik han yttret to nydannelser i sin vurdering af regeringens klimaindsats, jf. (22) og (23).

(22) der er de jo pivblanke i regeringen

(23) der har de [: Alternativet og Enhedslisten] jo en pivstor dagsorden for at komme efter regeringen

Endnu et eksempel på genanvendelse er *skæppe*-. Ifølge Jarvad (1995: 236) var det en forstærker der dukkede op i slutningen af 1960'erne, men som allerede i midten af 1970'erne virkede "antikveret". Ordet *skæppeskøn* blev dog populært igen i 1990'erne, og en søgning i et aviskorpus dækkende tiden 2005-2025 giver mange eksempler på *skæppeskøn*, *skæppeskønt* og *skæppeskønne*. Der er altså en stadig bevægelse i inventaret for forstærkere.

12. Afslutningsord

En af de kendte drivkræfter i forbindelse med dannelsen af nye ord er behovet for at tale om nye fænomener og om nye måder at tolke verden på (Jarvad 1995: 13 f.). Ved indførelsen af elbiler opstod et behov for at omtale de steder hvor man kunne tanke el (ikke benzin eller diesel), og disse kunne man så kalde for *ladestandere* og *ladepunkter*. Tilsvarende begyndte man på et tidspunkt at kalde vejstrækninger hvor der erfaringsmæssigt sker mange uheld, for *sorte veje*. I tilfælde som disse er der sket små ændringer i verden, dels fysisk, dels opfattelsesmæssigt, og den slags motivation for nye ord relaterer sig dermed til den ideationelle metafunktion i Hallidays forstand (jf. Halliday 1985). Anderledes forholder det sig med sproglige udtryk som forstærkere. Deres primære eksistensberettigelse er i stedet interpersonel: at udtrykke afsenders subjektive vurdering og at vække modtagers opmærksomhed. Dermed er behovet for nye forstærkere ikke noget der foranlediges af at der er opstået et nyt fænomen, eller at man tolker verden på en ny måde. I stedet må man finde motivationen andetsteds; her er Levinsons neogriceanske tankegang til stor hjælp. *Princippet om det påfaldende* og *princippet om det upåfaldende* tjener som en ramme for hvordan man kan forstå den stadige rekruttering af nye kandidater.

Referencer

- Andersen, John Edelsgaard (1989). *Sproghandlinger – på dansk*. Dansk lærerforening.
- Andersen, Margrethe Heidemann (2014). 'Sammensætninger med forstærkende førsteled'. *Nyt fra Sprognævnet*, 2014(3): 9-11.
- Andersen, Margrethe Heidemann, Eva Skafte Jensen & Marianne Rathje (2025). *Halvfjerds. Nye ord gennem 70 år*. Bogense: Dansk Sprognævn.
- Basbøll, Hans (2005). *The phonology of Danish*. Oxford: Oxford University Press.
- Becker-Christensen, Christian & Hans Basbøll (2023). 'Det her røvsyge møgvej: Ekspressive orddannelser i dansk med særligt henblik på konventionaliseret emfatisk tryk i adjektivkomposita'. *Danske Studier*, 2023: 62-103.
<https://doi.org/10.7146/danskestudier.vi2023.146736>
- Bolinger, Dwight (1972). *Degree words*. Haag & Paris: Mouton.
<https://doi.org/10.1515/9783110877786>
- Bordet, Lucile (2017). 'From vogue words to lexicalized intensifying words: the renewal and recycling of intensifiers in English. A case-study of very, really, so and totally'. *Lexis*, 10.
<https://doi.org/10.4000/lexis.1125>
- Brink, Lars (1981). 'Sammenligningstryk'. *Selskab for Nordisk Filologi: Årsberetning 1979-1980*: 17-30.
- Claridge, Claudia, Ewa Jonsson & Merja Kytö (2024). *Intensifiers in Late Modern English: A Sociopragmatic Approach to Courtroom Discourse*. Studies in English Language. Cambridge: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781108560627>
- Claudi, Ulrike (2006). 'Intensifiers of adjectives in German'. *Sprachtypologie und Universalienforschung - STUF*, 2006-12, 59(4): 350-369.
<https://doi.org/10.1524/stuf.2006.59.4.350>
- Den Danske Ordbog. <https://ordnet.dk/ddo>
- Grice, H. Paul (1975). 'Logic in conversation'. I Carol Henriksen (red.), *Can you reach the salt? – Pragmatikkens klassiske tekster*. Roskilde: Roskilde Universitetsforlag 2001. 199-219.
- Halliday, M. A. K. (1985). *An Introduction to Functional Grammar*. London: Edward Arnold Publishers.
- Hansen, Erik (1967). 'Abeskønt'. I *Magister Stygotii betænkninger over det danske sprog*. København: Hans Reitzel 1973. 114-117.
- Hansen, Erik (1970). 'Nogle problemer omkring "ordgrammatikken"'. *NyS*, 1: 5-14.
<https://doi.org/10.7146/nys.v1i1.9774>
- Hansen, Aage (1967). *Moderne Dansk II*. København: Grafisk Forlag.
- Hansen, Erik & Lars Heltoft (2011). *Grammatik over det Danske Sprog*. København & Odense: Det Danske Sprog- og Litteraturselskab & Syddansk Universitetsforlag.
- Heltoft, Lars, Eva Skafte Jensen, Ida Elisabeth Mørch & Jørgen Schack (2020). *Grammatiske termer*. Bogense: Dansk Sprognævn.
- Jarvad, Pia (1992). 'Abeskøn, adj.'. I Inger Ejsskjær, Bente Holmberg, Bent Jørgensen & Inge Lise Pedersen (red.), *80 Ord til Christian Lisse*. København: Selskab for Nordisk Filologi. 7-8.
- Jarvad, Pia (1995). *Nye ord – hvorfor og hvordan?* København: Gyldendal.
- Jensen, Eva Skafte (2001). 'Om subjektivitet som motivation for sproglig forandring'. I Pia Jarvad, Frans Gregersen, Lars Heltoft, Jørn Lund & Ole Tøgeby (red.), *Sproglige åbninger. E som Erik, H som 70*. København: Reitzel. 194-204.
- Jensen, Eva Skafte (2012). 'Trykfordelingens implikationer. Betydningsbærende og meningsbærende tryk'. *NyS – Nydanske Sprogstudier* 42. *Dansk talesprog*: 116-147.
<https://doi.org/10.7146/nys.v42i42.13766>
- Jensen, Eva Skafte (2016). 'Ordklassepotentiale'. *Ny forskning i grammatik*, 23: 93-107.
<https://doi.org/10.7146/nfg.v24i23.24646>

- Jørgensen, J. Normann & Pia Quist (2008). *Unges sprog*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Kunkel, Scott (2024). 'Longitudinal change in the adjective intensifier system of Hexagonal French'. *Journal of French Language Studies*, 34: 1-33.
<https://doi.org/10.1017/S0959269524000139>
- Levinson, Stephen C. (1995). 'Three levels of meaning'. In F. R. Palmer (ed.), *Grammar and Meaning: Essays in honour of Sir John Lyons*. Cambridge: Cambridge University Press. 90-115. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511620638.006>
- Levinson, Stephen C. (2000). *Presumptive meanings. The theory of generalized conversational implicature*. Cambridge, Massachusetts & London, England: MIT Press.
<https://doi.org/10.7551/mitpress/5526.001.0001>
- Lundskær-Nielsen, Tom & Philip Holmes (2010). *Danish. A comprehensive grammar* (2nd ed.). Routledge.
- Mbisike, Rosarri C. (2021). 'A Survey of Infringements of Gricean Maxims in Some Precautionary Inscriptions on Medicine Packets'. *Journal of Pragmatics Research*, 3(2): 160-172.
<https://doi.org/10.18326/jopr.v3i2.160-172>
- Méndez-Naya, Belén (ed.) (2008). 'Special issue on English intensifiers'. *English Language and Linguistics* 12(02): 213–219. <https://doi.org/10.1017/S1360674308002591>
- Mikkelsen, Morten (2015). 'Vi bruger ordet "rigtig" rigtig mange gange'. *Kristeligt Dagblad* 6.3.2015; <https://www.kristeligt-dagblad.dk/danmark/vi-bruger-ordet-rigtig-rigtig-mange-gange>. senest besøgt 29.09.2025.
- Moths Ordbog. <https://mothsordbog.dk>
- Nguyen, Michael & Marianne Rathje (2025). 'Fra kanonfedt til sygt akavet. En diakron undersøgelse af forstærkere i tv-programmerne Big Brother og Ex on the Beach'. I Winnie Collin, Inger Schoonderbeek Hansen, Tina Thode Hougaard & Karen Schriver (red.), *Møde om Udforskningen af Dansk Sprog*. Aarhus: Aarhus Universitet. 267-282.
- Nielsen, Niels Møller (2005). 'Argumentationens tomme pladser. Implikatum eller forpligtelse?'. I Jens Cramer, Mette Kunøe & Ole Tøgeby (red.), *Teorien om alt og andre artikler om sprog og filosofi*. Århus: Wessel & Huitfeldt. 313-326.
- Nielsen, Niels Møller (2010). *Argumenter i kontekst: introduktion til pragmatisk argumentationsanalyse*. Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Ordbog over det danske Sprog. <https://ordnet.dk/ods>
- Peters, Hans (1994). 'Degree adverbs in Early Modern English'. In Dieter Katovsky (ed.), *Studies in Early Modern English*. Berlin & New York: Mouton de Gruyter. 269-288.
<https://doi.org/10.1515/9783110879599.269>
- Petersen, Jan Heegård, Marie Maegaard, Nicolai Pharao & Holger Juul (2021). *Udtalt: en introduktion til dansk fonetik*. Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Retskrivningsordbogen (5. udg.). Redigeret og udgivet af Dansk Sprognævn. Alinea. 2024.
<https://ro.dsn.dk/>
- Stoffel, Cornelis (1901). *Intensives and Downtoners. A study in English adverbs*. Heidelberg: Carl Winter.
- Stopyra, Janusz (1996). 'Verstärkungen im Dänischen – im Vergleich mit den deutschen'. *Folia Scandinavica Posnaniensia*, 3: 295-310.
- Tagliamonte, Sali A. (2008). 'So different and pretty cool! Recycling intensifiers in Toronto, Canada'. *English Language and Linguistics*, 12(2): 361–394.
<https://doi.org/10.1017/S1360674308002669>
- Thomas, Jenny (1995). *Meaning in interaction: An introduction to pragmatics*. London: Longman.
- Tøgeby, Ole (1993). *Praxt*. Århus: Aarhus Universitetsforlag.
- Ørsnes, Bjarne (2022). 'Intensivierer und epistemische Adverbiale – Zur Geschichte von echt'. *Kalbotyra*, 75: 107–132. <https://doi.org/10.15388/Kalbotyra.2022.75.5>